

6. Бабина Г. В. Слоговая структура слова: Обследование и формирование у детей с недоразвитием речи. – М.: ПАРАДИГМА, 2010. 96 с.
7. Большакова СЕ. Преодоление нарушений слоговой структуры слова у детей: Методическое пособие. – М.: ТЦ Сфера, 2009. 56 с.
8. Ковшиков В.А. Экспрессивная алалия и методы ее преодоления. СПб.: КАРО, 2006. 304 с.
9. Ткаченко Т.А. Слоговая структура слова. Коррекция нарушений. Логопедическая тетрадь. – М., Книголюб, 2008. – 48 с.
10. Четверушкина Н.С. Слоговая структура слова: система коррекционных упражнений для детей 5-7 лет. – М.: Гном и Д, 2001. – 96 с.
11. Гриншпун Б.М. О принципах логопедической работы на начальных этапах формирования речи у моторных алаликов // Хрестоматия по логопедии (извлечения и тексты): Учебное пособие для студентов высших и средних специальных педагогических учебных заведений. В 2 тт. Т. II /Под ред. Л.С.Волковой и В.И.Селиверстова. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 1997. С.112–122.
12. Коростелева Е.Ю. Современные технологические проблемы обучения педагогов подготовке дошкольников и младших школьников к развитию речи // Вектор науки ТГУ. Серия: Педагогика, психология. 2011. №2. С. 128-133.
13. Коростелева Е.Ю. Содержательный аспект обучения учителей применению «Технологии подготовки дошкольников и младших школьников к развитию речи» // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия: Педагогика, психология. 2011. №4. С. 155-160.
14. Ермакова М.А. Анализ особенностей интонации и ее компонентов у дошкольников с экспрессивной алалией // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия: Педагогика, психология. 2012. №3. С. 86-88.
15. Четверушкина Н.С. Слоговая структура слова: системный метод устранения нарушений. – М.: Национальный книжный центр, 2015

УДК 376.37

МРНТИ 14.29.27

Бекбаева З.Н.¹ Әлімғазы А.Е.²,

¹ғылыми жетекшісі, Педагогика ғылымдарының кандидаты, аға оқытушы

²7M01902 – Сурдопедагогика мамандығының 2-курс магистранты

Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы қ., Қазақстан

ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР ЕСТУ ҚАБІЛЕТІ ЗАҚЫМДАЛҒАН БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ СӨЙЛЕУІН ДАМУЫ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Аңдатпа

Тіл – адамның қарым-қатынасының маңызды құралы. Тек тілдің көмегімен ересек баламен үнемі қарым-қатынаста адамзат жинаған тәжірибе, білім, дағдылар беріледі. Сондықтан сөйлеуді дамыту балаларды тәрбиелеу мен оқытудың маңызды міндеті болып табылады. Баланың сөйлеу тәжірибесі неғұрлым бай болса, оның сөйлеуі соғұрлым жақсы және тез дамиды. Бір сөзді бірнеше рет қайталау және оны белгілі бір затпен байланыстыру нәтижесінде баланың санасында сөз бен аталған зат арасында ассоциативті байланыс қалыптасады. Сол себепті біз мақаламызда дидактикалық ойындарды қолдана отырып есту қабілеті зақымдалған бастауыш сынып оқушыларының сөйлеу тілінің дамуына ықпалы жайлы қарастырамыз.

Кілтті сөздер: есту қабілеті зақымдалған балалар, дидактикалық ойындар, сөйлеу тілі, ауызша-логикалық ойлауды дамыту.

Бекбаева З.Н.¹ Әлімғазы А.Е.²

¹научный руководитель, кандидат педагогических наук, старший преподаватель

² магистрант 2 курса по специальности 7М01901 – Сурдопедагогика
КазНПУ имени Абая., г. Алматы, Казахстан

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ИГРЫ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ РЕЧИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С НАРУШЕНИЕМ СЛУХА

Аннотация

Язык-важный инструмент человеческого общения. Только с помощью языка в постоянном общении со взрослым ребенком передается накопленный человечеством опыт, знания, навыки. Поэтому развитие речи является важнейшей задачей воспитания и обучения детей. Чем богаче речевой опыт ребенка, тем лучше и быстрее развивается его речь. В результате многократного повторения одного и того же слова и связывания его с определенным предметом в сознании ребенка формируется ассоциативная связь между словом и указанным предметом. Поэтому в нашей статье мы рассмотрим влияние на развитие речи младших школьников с нарушением слуха с помощью дидактических игр.

Ключевые слова: дети с нарушением слуха, дидактические игры, речь, словесно-логическое мышление .

Bekbaeva Z.N. ¹ Alimgazy A.E. ²

¹scientific supervisor, candidate of Pedagogical Sciences, senior lecturer

² 2nd year master's student in the specialty 7M01901 – Surdopedagogy
KazNPU named after Abay, Almaty, Kazakhstan

DIDACTIC GAMES AS A MEANS OF SPEECH DEVELOPMENT FOR YOUNGER SCHOOLCHILDREN WITH HEARING IMPAIRMENT

Abstract

Language is an important tool of human communication. Only with the help of language, in constant communication with an adult child, the accumulated experience, knowledge, and skills of mankind are transmitted. Therefore, the development of speech is the most important task of educating and educating children. The richer the child's speech experience, the better and faster his speech develops. As a result of repeated repetition of the same word and linking it with a certain object, an associative connection between the word and the specified object is formed in the child's mind. Therefore, in our article we will consider the impact on the speech development of younger schoolchildren with hearing impairment using didactic games.

Keywords: children with hearing impairment; didactic games, speech, verbal and logical thinking.

Кіріспе. Қазіргі білім берудің жеке-әлеуметтік бағыты есту қабілеті зақымдалған балаларды тәрбиелеу мен оқытудың инновациялық педагогикалық технологияларын қолдануды көздейді, бұл мектеп білімін ізгілендіру мен демократияландырудың жалпы процесіне сәйкес келеді.

Есту қабілеті зақымдалған оқушылардың дамуын жандандыру, олардың әлеуметтік бейімделуі үшін I және II типті арнайы (түзету) білім беру мекемелерінде сабақта және сабақтан тыс уақытта тәрбие жұмысын ұйымдастыру және мазмұны мәселелері қарастырылады.

Сабақтан тыс жұмысты ұйымдастырудың негізгі принциптерінің бірі ретінде іс-әрекетке деген көзқарас принципі қабылданды (Л.С.Выготский, А.Н.Леонтьев, П.Я.Галперин, Д.Б.Эльконин және т.б.), оған сәйкес адам өзін тек іс-әрекетте жүзеге асыра алады [1].

Көрнекті сурдопедагог С.А.Зыков «педагогикалық ұйымдастырылған іс -әрекет» - бұл есту қабілеті зақымданған балаларға арналған мектептерде білім берудің жетекші принципі, оны әр түрлі қызмет бағыттары арасындағы өзара әрекеттесуді қамтамасыз ете отырып, белгілі бір мазмұнмен толтыру қажет екенін атап өтті. Есту қабілеті зақымданған балаларға арналған мектеп-интернаттарда әр түрлі қызмет түрлерінде оқушының шығармашылық тұлғасы қалыптасады, оның әлеуетті мүмкіндіктері ашылады және дамиды [2].

Мұндай әрекеттің бір түрі-ойын әрекеті. Ойын – бұл балалар үшін ең қолжетімді әрекет түрі, қоршаған әлемнен алған әсерлерді, білімдерді қайта өңдеу тәсілі. Ойында баланың ойлау және қиял ерекшеліктері, оның эмоционалдылығы, белсенділігі, қарым-қатынасқа деген дамып келе жатқан қажеттілігі айқын көрінеді.

Балалар неғұрлым үлкен болса, олардың жалпы даму деңгейі неғұрлым жоғары болса, әуесқой мінез-құлықты қалыптастыру үшін ойын соғұрлым құнды болады (әсіресе педагогикалық бағытта): балалардың өздері сюжетті жоспарлауға немесе ережелермен (дидактикалық, мобильді) ойындар ұйымдастыруға, серіктестер табуға, мақсат қоюға және өз жоспарларын жүзеге асырудың құралдарын таңдауға мүмкіндігі бар. Ойын баладан жолдастарымен қарым-қатынас орнатуды талап етеді. Бұл бейресми балалар бірлестіктерінде баланың мінез-құлқының әртүрлі белгілері, оның әдеттері, қызығушылықтары, қоршаған орта туралы идеялары, әртүрлі дағдылар, мысалы, белгілі нормалар мен мінез-құлық ережелерін басшылыққа ала отырып, ойында туындайтын проблемалық жағдайлардан өз бетінше шығу жолын таба білу немесе ойын мәселелерін шешу үшін нақты (қиялдан гөрі) еңбек қызметін өз бетінше ұйымдастыра білу [3].

С.Л.Рубинштейннің сөзімен айтқанда, «ойында, фокустағыдай, олар жиналады, онда пайда болады және ол арқылы адамның психикалық өмірінің барлық аспектілері қалыптасады». Ойнап жатқан баланы бақылай отырып, оның қызығушылықтарын, қоршаған өмір туралы идеяларын білуге, мінезінің ерекшеліктерін, жолдастарымен және ересектермен қарым-қатынасын анықтауға болады [4].

Балаға оның өмірлік тонусын арттыруға, оның мүдделерін, әлеуметтік қажеттіліктерін қанағаттандыруға көмектесетін белсенді әрекет қажет. Ойындар баланың денсаулығы үшін өте маңызды, олар оның өмірін мазмұнды, толық етеді, өз қабілеттеріне сенімділік тудырады. Белгілі мұғалім және дәрігер Е.А.Аркин оларды психикалық витамин деп атағаны бекер емес.

Ойын – бұл бала алдымен эмоционалды, содан кейін интеллектуалды түрде адами қатынастардың бүкіл жүйесін игеретін әрекет. Ертеңгі оқушы бос уақытында өзі үшін пайдалы кәсіпті таңдай білуі керек, жоспарланғанды өз бетінше орындай алуы керек. Балалардың мектепке жақсы құмарлықтармен, қызығушылықтармен, бейімділіктермен келуі маңызды. Себебі мектепке келген кезде балалар белгілі бір қиындықтарға тап болады: іс-әрекеттің өзгеруі, жаңа команда, жаңа ережелер мен мінез-құлық нормалары [5].

Бастауыш сынып оқушыларын тәрбиелеу туралы айтатын болсақ, олар әлі де негізгі әрекеттердің бірі ойын болып табылатын балалар екенін ұмытпауымыз керек. Уақытының көп бөлігінде осы жастағы балалар қарым-қатынаспен, оқытумен немесе үй еңбегімен емес, ойынмен айналысады және онда тәрбие процесі басқа іс-шаралар сияқты жүреді. Бала мектепке барғанда ойын өте маңызды. Балалардың назары сабақта берілген барлық оқу материалдарын есте сақтау үшін тұрақты емес. Бастауыш сынып оқушыларында шаршау жоғарылайды-іс-әрекеттің өзгеруі, әртүрлі тапсырмалар қажет. Сондықтан ойын элементтері кейде ілімге, қарым-қатынасқа және еңбекке үлес қосып, оның ережелеріне сәйкес осы іс-әрекеттерді ұйымдастыра отырып, ойынды тәрбиелеу үшін пайдалану керек. Педагогтар мен психологтар осы жастағы балалармен жартылай ойын түрінде, оқыту дидактикалық ойындары түрінде сабақ өткізуді ұсынуы кездейсоқ емес. Мұғалім ойындар мен ойын жағдайларын енгізу арқылы балаларды материалмен қызықтыруы керек: олар қызықты нәрсені оңай есте сақтайды [6].

Бастауыш сынып оқушыларын дамыту мен оқытуда дидактикалық ойын көмектеседі. Дидактикалық ойындар – бұл балалардың дамуы үшін педагогика арнайы жасаған ережелерді қолданатын ойындардың бір түрі. Көптеген мамандар дидактикалық ойындарды зерттеумен және әдістемемен айналысты (А.П.Усова, В.Н.Аванесова, А.И.Сорокина, Е.И.Удальцова, Б.И.Хачапуридзе, К.Г.Мачабели, З.М.Богуславская, Т.М.Бабунова және т.б.). Сонымен қатар, кейбіреулер ойынды тек сабақтарда алған білімдерін шоғырландыру құралы деп санайды, ал басқалары ойынның мағынасын осындай тар түсінуге қарсы, оны оқыту формаларының бірі, білім беру жұмысының маңызды құралы деп санайды. Дидактикалық ойынға деген көзқарас мектеп пен балабақшаның алдында тұрған оқу міндеттерімен анықталады: балаларға белгілі бір білім беріп қана қоймай, оларды осы білімді игеруге үйрету, ақыл-ой жұмысының дағдыларымен қаруландыру, белсенділікті, ойлаудың тәуелсіздігін дамыту. Дидактикалық ойын осыған байланысты үлкен мүмкіндіктерді жүзеге асырады [7].

Дидактикалық ойында есту қабілеті бұзылған балалар сөздер мен сөз тіркестерінің мағыналарын табиғи түрде игере алады, пәндік қатынас қалыптасады, бұл болашақта сөйлеуді жүйелі дамыту процесінде мағыналардың пысықталу деңгейін арттыруға мүмкіндік береді [8].

Сабақтан тыс уақытта дидактикалық ойынды қолдана отырып, мұғалім аз күш-жігермен есту қабілеті зақымданған балалардың білімін шоғырландыруда және байытуда оң нәтижелерге қол жеткізеді, өйткені балалар ойын барысында психикалық мәселелерді ойын-сауық түрінде шешеді. Баланың назары ойынға, ойын тапсырмаларын орындауға байланысты, сонымен бірге ол қиындықтарды жеңеді, қолда бар білімді ол үшін жаңа жағдайға ауыстырады, жаңа жағдайда қолда бар біліммен жұмыс істеуді үйренеді, сонымен бірге танымдық белсенділік, ерікті күш, мақсатқа жетудегі табандылық еріксіз іске қосылады. Дидактикалық ойын жоғары эмоционалды көңіл-күй тудырады, өйткені ол балаға қол жетімді, түсінікті, қызықты [9].

Ойын барысында пайда болатын жағымды эмоциялар оқушының белсенділігін арттыра отырып, ерікті зейінді, есте сақтауды және т.б. дамытуға байланысты мәселелерді шешуді қамтамасыз етеді. Ойын барысында балалардың назарын әдеттегі ойын емес жағдайларда оларды қызықтырмайтын тақырыптарға аударуға болады. Бастауыш мектеп жасындағы балалар ойын процесінің өзінен, демек, ойын мәселелерін шешуден қанағат пен қуаныш сезімін сезінеді.

Есту қабілеті зақымданған оқушылармен дидактикалық ойындарды ұйымдастыру және өткізу кезінде белгілі бір педагогикалық жағдайларды ескеру қажет. Ойындар ұзақ уақыт болмауы керек (15 минутқа дейін). Ересектер ойынға тікелей қатыса алады (олардың қатысу дәрежесі балалардың сөйлеу мүмкіндіктерімен, міндеттерімен және ойын жағдайларымен анықталады). Ойындар сериясын жоспарлау кезінде әр түрлі вариативті ойын түрлерін қолданған жөн (оқушылардың жас және психофизикалық ерекшеліктерін ескере отырып) - ауызша және үстелдік-баспа, мазмұнының біртіндеп күрделенуі [10].

Сондай-ақ, дидактикалық ойындар есту қабілетін дамыту бойынша сыныптан тыс жұмыстарда қолданылады. Бұл жұмыс есту қабілеті зақымданған балаларға арналған арнайы мектептердегі бүкіл білім беру және түзету процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Сабақтан тыс уақытта дидактикалық ойындар сөйлеуді қабылдау, сөйлеу емес дыбыстарды қабылдау, жаңа есту қабілеттерін қалыптастыру бойынша бұрын алынған дағдыларды шоғырландыруға көмектеседі, есту қабілеті зақымданған балаларда күнделікті өмірде бағдарлау дағдыларын тәрбиелеуді, дыбыстық құбылыстарды бейнелейтін ұғымдар мен түсініктерді қалыптастыруды қоса алғанда, жалпы білім беру және түзету міндеттерін шешуге көмектеседі; ауызша сөйлеу мен сөйлеу емес дыбыстарды қабылдауды дамыту, сөйлеу дағдыларын қалыптастыру [11].

Есту қабілеті зақымданған балалармен жұмыс жасаудағы дидактикалық ойын осылайша бірқатар функцияларды орындайды:

- Дидактикалық – тиісті білім мен дағдыларды қалыптастыру;
- Даму – психикалық функцияларды қалыптастыру, жалпы және жеке дамуды байыту; өзін-өзі бақылау, өзін-өзі бағалау, рефлексия дағдыларын қалыптастыру;
- Қарым-қатынас жасау – ауызша қарым-қатынас процесінде қарым-қатынасқа түсу және ойын тапсырмаларын орындау, барабар қарым-қатынастарды қалыптастыру, эмоционалды байланыстар орнату;
- Релаксация – ойын эмоционалды шиеленісті жеңілдетеді, баланың психикалық жағдайын тұрақтандырады;
- Түзету – ойында анық, түсінікті, мәнерлі, интонацияланған сөйлеу дағдылары пысықталады, есту қабілеті дамиды.

Дидактикалық ойынның барлық аталған функциялары есту қабілеті зақымданған бастауыш сынып оқушыларымен сабақта және сабақтан тыс жұмыста қолданудың маңыздылығын көрсетеді [12].

Эксперименттік жұмыс «Алматы облыстық білім басқармасы» мемлекеттік мекемесі «Талдықорған қаласындағы облыстық есту қабілеті бұзылған балаларға арналған арнайы мектеп-интернатының» 3 сыныбында өтті. Сыныпта 5 бала оқиды: екі ұл және үш қыз. Балалардың сөйлеу дамуы әртүрлі және балабақшада болу уақытына және әр баланың жеке ерекшеліктеріне байланысты. Сынып балаларының физикалық дамуы мен интеллектісі қалыпты.

Балалардың аты	Сөйлеуді дамыту деңгейлері		
	төмен	орташа	жоғары
Еңлік			+
Мерей			+
Айбек			+
Асылым		+	
Дархан		+	

Кесте 1. Балалардың сөйлеу тілінің дамуы

Эксперимент барысында негізге ала отырып, ауызша-логикалық ойлауды дамытуға арналған дидактикалық ойындар кешені және келесі негізгі сөйлеуді дамытуға бағытталған міндеттерді шешу: сөздікті қалыптастыру, сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасымен жұмыс жасау, мәтін мазмұнын түсіну, сөйлеу әрекетінің әртүрлі түрлерінде сөздікті белсендіру; ауызша сөйлеудің әртүрлі формаларын қалыптастыру: ауызша, жазбаша, дактильдік; балалардың біртұтас сөйлеуін, ең алдымен ауызекі сөйлеуді, сондай-ақ сипаттамалық-баяндауды дамыту.

Ұсынылған ойындар түрлерге немесе топтарға бөлінбейді, өйткені олардың әрқайсысын өткізу кезінде бірқатар міндеттер шешіледі. Сонымен, бір ойынды өткізген кезде мұғалім балалардың сөздік қорын кеңейту және жандандыру, жаһандық оқуға үйрету, сұрақтарды түсіну және оларға жауап беру қабілетін қалыптастыру міндетін қоя алады. Оқудың алғашқы жылдарындағы балалармен жұмыс істеуге арналған ойындар көбірек ұсынылған, өйткені бұл кезеңде сөйлеу материалын игеруге ойын мотивациясын құру өте маңызды.

1. Дидактикалық ойын: «Көңілді өлең». Байланысты мәтін құрастыру қабілетін дамыту, мәтін мазмұнын түсіну дағдысын дамыту; айтылу бойынша жұмыс; логикалық ойлауды дамыту.

Балалар тапсырманы тез орындады. Ойын балаларға өте ұнады.

2. Дидактикалық ойын: «Керісінше». Сөздікті белсендіру; логикалық ойлауды дамыту.

Бұл ойында бұрынғыдай қиындықтар болды. Әр сөзге суреттер таңдалды, әрқайсысының мағынасы түсіндірілді және ұғымдар арасындағы айырмашылық көрсетілді. Жұмыстан кейін ойын барлық балаларға түсінікті болды.

3. Дидактикалық ойын: «Ұқсастықтар». Сөздікті белсендіру; аналитикалық ойлауды дамыту; түсінік аралық байланыстарды дамыту. Тапсырманы орындауға көп уақыт кетті. Дархан тапсырманы орындау кезінде қиындықтар мен қателіктерге тап болды. Бірақ қателіктерді бірге талдағанда, бала бәрін түсінді.

4. Дидактикалық ойын: «Теруші». Сөздікті байыту; сөзжасам дағдыларын дамыту; айтылу бойынша жұмыс. Ойын барлығы бірге ойналды, өйткені балалардың сөзжасамында айтарлықтай проблемалар бар. Олар бұл ойынды күн сайын ойнай бастады, біраз уақыттан кейін балалар өздері тәуелсіздік көрсете бастады.

Балалардың аты	Көңілді өлең	Керісінше	Ұқсастықтар	Теруші
Еңлік	+	-	+	+
Мерей	+	+	+	+
Айбек	-	-	+	+
Асылым	+	+	-	-
Дархан	-	+	-	-

Кесте 2. Зерттеу жұмысымыздың нәтижесі

Барлық балалар ойындарда белсенді болды, әсіресе Мерей барлық тапсырманы жоғары деңгейде орындады. Ал Дархан тапсырмаларды орындау барысында көптеген қиындықтарға тап болды. Сурдопедагог пен педагог-психологтың айтуынша, біздің жұмысымыз сәтті болды. Балаларда ауызша-логикалық ойлаудың дамуында прогресс байқалды, сөйлеу айқынырақ болды: балалар бұған дейін жіберген қателіктерін түсінді.

Осыған байланысты дамудың кемшіліктерін түзетуге бағытталған дидактикалық ойындар кешенін әзірлеу қажет деп ұсынылды. Екі бөлімге бөлінген ойындар кешенін ұсынамыз: сөйлеуді дамытуға арналған ойындар; ауызша-логикалық ойлауды дамытуға арналған ойындар.

Қорытындылай келе, дидактикалық ойын бірауыздан баланың жеке басын жан-жақты дамытудың бірегей құралы, әртүрлі білім мен дағдыларды игеру көзі ретінде танылады. Дидактикалық ойын балалардың жан-жақты дамуына ықпал етеді. Бастауыш сыныптағы әртүрлі дидактикалық ойындар олардың сөйлеуін, ойлауы мен қиялын, ерік-жігерін, табандылығын, ұйымшылдығы мен тәртіптілігін дамытуға ықпал етеді. Есту қабілеті зақымданған бала үшін ойынның рөлі қиялды, бейнелі ойлауды және сөйлеу қарым-қатынасын дамытудың негізі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Абрамова Г.С. *Возрастная психология: Учебное пособие для студентов вузов.* - М., 2005. - 287с.
2. *Адаптированная основная образовательная программа начального общего образования слабослышащих и позднооглохших детей.* Проект. М., - 2013.
3. Башлий Е.В. *Игровые методы как одна из форм активных методов обучения // Дополнительное образование.* – 2004. – №4. – С. 42-47.
4. Богданова Т.Г. *Сурдопсихология. Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений.* - М.: Изд. центр «Академия», 2002. – 322 с.
5. *Выявление детей с подозрением на снижение слуха. Младенческий, ранний, дошкольный и школьный возраст: Методическое пособие / Под ред. Г.А. Таварткиладзе, Н.Д. Шматко.* – М.: Экзамен, 2004. - 96 с.
6. *Дидактические игры для дошкольников с нарушениями слуха: Сборник игр для педагогов и родителей / Под ред. Л.А. Головчиц.* – М.: ООО УМИЦ «Граф-Пресс», 2003. - 160 с.
7. Михаленкова И.А. *Коррекция сенсорного и интеллектуального развития младших школьников с нарушениями слуха.*- СПб., 2003.
8. Пономарева, Н.В. *Дидактические игры в обучении младших школьников / Н.В. Пономарева // Начальная школа.* – 2009. - № 11. – С. 4
9. *Развитие детей с нарушениями слуха во внеурочной деятельности: пособие для учителя и воспитателя специальных (коррекционных) образовательных учреждений I и II вида/Под ред. Е. Г. Речицкой.* - М., 2005.
10. Рау Ф.Ф. *Устное слово: метод. пособие по развитию уст. речи и обучению грамоте детей с наруш. слухом / Ф.Ф. Рау, Н.Ф. Слезина ; Ин-т коррекц. педагогики Рос. акад. образования.* – М.: Сов. спорт, 2004. – 120 с.
11. Речицкая Е.Г. *Развитие младших школьников с нарушенным слухом в процессе внеклассной работы: пособие для учителя - дефектолога.* - М., 2005. – 120с.
12. Севостьянова Е.О. *Хочу все знать! Развитие интеллекта детей 5-7 лет: Индивидуальные занятия, игры, упражнения.* - М., 2005.

УДК 376.37

МРНТИ 14.29.29

Сатова А.К¹, Сақын Г.М.²

Ғылыми жетекшісі пс.ғ.д., профессор

*7М01902 –Арнайы педагогика: Логопедия бойынша мамандар даярлау мамандығының
2 курс магистранты Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Қазақстан
Республикасы, Алматы қаласы*

СӨЙЛЕУ ТІЛІ ЖАЛПЫ ДАМЫМАҒАН (2-3 ДЕҢГЕЙ) МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ (4-5 ЖАС) БАЛАЛАРДЫҢ ҰСАҚ МОТОРИКАСЫНЫҢ ДАМУ ДЕҢГЕЙІН АНЫҚТАУ

Аңдатпа

Ұсақ моторика-бұл саусақтардың үйлесімді қимылдары, яғни баланың қимылдарды «қолдана» білуі. Бұл компонент моторлық үйлестіруді арттыруға көмектеседі, жазу дағдыларын меңгеруді жеңілдетеді, сонымен қатар баланың ойлауы мен сөйлеуін дамытады. Баланы мектепке дайындау